2021/
2022

Årsrapport fra Studentombud

Maija Heinilä

2021/ 2022

INNHOLDSFORTEGNELSE

Innledning 2

Markedsføring av tjenesten 2022 3

Besøk: 3

Nettsider 3

Roll-ups og plakater 3

Oppgaver i 2022 3

Mandatet 3

Saker til Studentombudet 2022 4

Forebyggende arbeid 5

Kompetanseutvikling 5

Informasjon – hva er god informasjon? Det evige spørsmålet 5

Emneplaner/Studieplaner 6

Tidspunkt for publisering 6

Arbeidsomfang 6

Vurdering 6

Blir emneplanene for like utdanninger ved ulike studiesteder tatt til følge ved samme fagskole? 7

Tilrettelegging 7

Skjemaer for tilrettelegging mangler 8

Skikkethetsvurdering – refleksjoner og anbefalinger fra studentombudets perspektiv 9

Innledning 9

Informasjon om skikkethetsvurdering 9

Kompetanse til å vurdere skikkethet 10

Refleksjoner om prosessen 10

..... 11

Dokumentasjon og maler 12

Under vurderingssamtalen 12

Tilbud om utvidet veiledning 12

Tillit til skikkethetsnemnda 13

Oversitting av frister 13

Manglende tilgang til gratis advokatbistand 13

Manglende register for utestengte studenter 13

Min rolle som studentombud i skikkethetssakene 14

INNLEDNING

Høsten 2019 ble fagskolene pålagt å sørge for at studentene har tilgang til et Studentombud (Lov om høyere yrkesfaglig utdanning heretter kalt Fagskoleloven, §14 a). Derfor tok *Fagskolene i Østlandssamarbeidet* (FØ) kontakt med USN for å se på muligheten til å knytte seg til studentombudtjenesten ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Studentombudtjenesten dekker Fagskolen Viken, Fagskolen Oslo, Fagskolen i Vestfold og Telemark, Fagskolen Innlandet, samt Stiftelsen Norsk hestesenter, Norsk fagskole for lokomotivførere, Norges grønne fagskole - Vea og Fagskolen aldring og helse. Studentombudets uavhengighet kommer tydelig frem ved at ombudet er organisatorisk plassert i Universitetet i Sørøst -Norge og ikke ved fagskolene tilknyttet ordningen.

Studentombudet er en uavhengig og nøytral bistandsperson som gir studentene hjelp og veiledning i saker som gjelder deres studiesituasjon. Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Studentombudet har taushetsplikt og kan ikke instrueres i sin stilling.

Maija Heinilä (undertegnede) tiltrådde i 50 % stilling som Fagskoleombud i mars 2020 (30 % stilling i 2021 og utover). Jeg er organisatorisk knyttet til USN. Det er igjen flere fagskoler som har ønsket å knytte seg til ordningen – disse henvendelsene har jeg sendt videre til kontaktpersoner for FØ samarbeid. Jeg synes at ordningen svekkes om det blir flere fagskoler i ordningen grunnet 30 % stilling, og at jeg skal, ved behov, kunne reise kjapt til fagskolene. Jeg fungerte som studentombud for tre andre fagskoler i 6 måneder i 2022, men dette oppdraget for Universitetet i Agder kom utenom de 30 % dedikert til FØ-fagskoler.

Det har vært en langvarig kampsak for Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF) å få en felles nasjonal studentombudsordning. Som mange andre gode tiltak, har en slik ordning latt vente på seg grunnet manglende finansiering. En nasjonalt studentombudordning ville kvalitetssikret tjenesten og sørget for at alle fagskolestudenter i hele landet har kvalitetsmessig samme tilbud uavhengig av fagskolens lokasjon eller størrelse. På en annen side, kan det være vanskelig for et nasjonalt studentombud å reise til enkelte fagskoler for møter med ansatte og studenter som skulle trenge det.

Det har vært en sann glede å kunne jobbe med fagskolestudenter og ansatte ved fagskolene. Ved mine besøk har jeg observert studenter som har inkluderende læringsmiljøer med tett oppfølging av lærere og industrien. Lokalitetene innbyr til læring, og de ansatte har, uten unntak, vært veldig hjelpsomme og samarbeidsvillige.

Det har vært fint å kunne forholde seg til én kontaktperson ved fagskolene. Alle fagskoler har sine egne lokale forskrifter og rutiner noe som gjør arbeidet mindre oversiktlig og krevende. Takk til disse kontaktpersonene for å alltid være tilgjengelig for meg.

Fagskolestudenter er jo ofte litt eldre og modnere enn studenter ved universiteter, og det synes ved at de fleste problemer løses greit av studenten sammen med sine lærere. Det kommer langt færre saker til studentombudet fra fagskolestudenter, enn fra universitetsstudenter.

,

Jeg gleder meg til neste arbeidsår som studentombud og ønsker alle et godt nytt år.

Borre 02.01.2023

Maija Heinilä

MARKEDSFØRING AV TJENESTEN 2022

BESØK:

Studentombudet har besøkt nesten alle fagskoler i 2022. Besøkene inneholdt som oftest markedsføring av tilbudet, samt møter med ledelsen og studentene. To av møtene med fagskoleledelsen resulterte med et notat med anbefalinger til ledelsen.

Jeg ønsker å fortsatt bli invitert til fagskolene, gjerne med en stand på en dag det er mange studenter på campus, for å bli mer synlig for studentene. Jeg tror det ville vært nyttig å kunne gi en presentasjon om studentombudets arbeid for de tillitsvalgte som da kan spre informasjon om tjenesten i sine klasser.

NETTSIDER

Studentombudet har laget en egen nettside som kan lenkes til direkte fra fagskolenes nettsider. Nettsiden finnes her: https://www.usn.no/studentombud-for-fagskolene/. På nettsiden finnes det enkle råd om å skrive en klage, søke om tilrettelegging, konflikthåndtering med mer. Jeg har planlagt en større revidering av nettsidene i 2023. Nettskjema for henvendelsene med sensitivt innhold har fungert bra – henvendelsene gjerne med sensitive opplysninger har blitt videreført kryptert uten mellomlagring til USNs arkivsystem, P360. Det er dog telefon og epost som brukes aller mest.

ROLL-UPS OG PLAKATER

Nesten alle fagskoler har en roll-up om tjenesten. Studentombudet har også gitt plakater til opphenging, samt visittkort ved resepsjonene.

OPPGAVER I 2022

MANDATET

Mandatet til Studentombud lister følgende tjenester (*Oppdragsavtale* mellom Fagskolene i Østlandssamarbeidet (FØ) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN), punkt 4):

«Aktuelle oppgaver som studentombudet kan levere:

- Bistand- og rådgivende funksjon
- Ivareta studentrettighetene og behandle sakene på en god og forsvarlig måte
- Være en anonym varslingskanal for studenter som ønsker å melde fra om kritikkverdige forhold ved fagskolene i FØ
- Aktivt informere om sin funksjon til fagskolene i FØ sine studenter – tilgjengelighet vil være et særlig viktig aspekt
- Gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter
- Rapportere til rektor ved å utarbeide årsmelding og rapportere fortløpende om spesielle alvorlige saker
- Ta initiativ til å fremme saker for styret
- Bidra til å styrke det helhetlige læringsmiljøet ved fagskolene i FØ»

SAKER TIL STUDENTOMBUDET 2022

Det har kommet ganske få relevante studenthenvendelser til studentombudet. De fleste relevante henvendelser handlet om spørsmål knyttet til følgende temaer:

1. Eksamen (frister, ny eksamen, formelle feil ved eksamen, arbeidskrav, karaktersetting og muntlig framføring vs. klagerett)
2. Emneplaner (gyldighet, spørsmål om timer brukt i undervisning/veiledning, emneplanen tilsvarer ikke realiteten)
3. Tilrettelegging (behov for tilrettelegging, manglende skjemaer for tilrettelegging av undervisning og hjelpemidler)
4. Skikkethetsvurdering (få mer informasjon om prosessen, møter med skikkethetsansvarlige, gjennomlesning av klager)
5. Covid-relaterte problemstillinger i gjennomføring av studier (ikke bestått fag, trøbbel med Teams)
6. Studieavgift (ikke betalt, har ikke penger, trenger fordeling av avgiften, klager på studiekvalitet vs. skolepenger)
7. Veiledning og råd angående lokale og nasjonale forskrifter som oftest knyttet til fvl §11
8. Ved tre anledninger deltok jeg på møter mellom student og ledelsen, hvor ett av møtene var digitalt.
9. Tidsbruk i studier (for lange dager knyttet til studiet)
10. Rett til permisjon
11. Innpass av fag allerede tatt ved en annen fagskole. Innpass av fagskolefag i bachelorgrad.
12. Mangelfull opplæring i TEAMS

De fleste saker er ikke arbeidskrevende å svare på, og kan kvitteres ut med en telefonsamtale eller en epost. Det har også kommet saker som tar mye tid, og i alle tilfellene, også resulterte i fysiske møter med fagskole eller/og studenten.

Ved behov har studentombudet også reist fysisk til den relevante fagskolen.

Foto: Maija Heinilä

FOREBYGGENDE ARBEID

Det har kommet flere henvendelser fra ansatte ved fagskolen om studentombudets mening i ulike prosesser. Jeg synes det er gledelig å kunne drøfte disse spørsmålene sammen. Dette arbeid ser jeg på som forebyggende arbeid som gjør at studentenes rettigheter blir tatt med i vurderingene. Ved flere tilfeller har jeg konsultert med jurister, NOKUT, Sivilombudet eller HK dir for å kvalitetssikre mine bidrag.

Jeg ønsker å takke spesielt min USN - makker, USNs studentombud (og jurist) Cecilie Jurgens for mange gode råd på veien. Hun har også tatt saker for meg mens jeg har vært utilgjengelig.

«Tusen takk for et fint svar, Maija!

Setter stor pris på de konkrete rådene du ga, samt bekreftelsen på at det ikke er urimelig å nekte andre enn studenten tilganger til systemet.»

Tilbakemelding fra en ansatt

KOMPETANSEUTVIKLING

Jeg har tatt et 7,5 studiepoengs emne på forvaltningsrett, høsten 2022. Jeg kan varmt anbefale et slikt emne til alle som jobber med kvalitet i forvaltningen på overordnet nivå. Det er først og fremst kunnskap om juridisk metode som jeg ga meg et nyttig et nyttig verktøy for arbeidet mitt.

Jeg har deltatt på DIKUs fagskolekonferanse og Nasjonal skikkethetskonferanse i 2022. USN arrangerer webinarer om ulike temaer innenfor studiekvalitet og studieadministrasjon som jeg har deltatt på hvis jeg har hatt anledning.

INFORMASJON – HVA ER GOD INFORMASJON? DET EVIGE SPØRSMÅLET

Nesten alle henvendelser til studentombudet har ett fellestrekk: studentene har ikke fått med seg informasjonen presentert på nettsidene eller i studiekontraktene. Det er ikke sjeldent at en studentkontrakt eller et regelverk forblir ulest delvis på grunn av det er altfor enkelt å krysse av «godkjenn»-knappen. Ved studiestart gis det mye informasjon noe som kan bidra til at mye viktig info drukner i mengden. Dette med å nå publikum med informasjon i riktig tid er jo noe alle institusjoner sliter med.

Overgangen fra videregående skole, hvor elevene ikke nødvendigvis måtte selv finne informasjon, til en fagskole hvor studentene forventes å skaffe informasjon selv, er stor. Derfor er det viktig å bruke ulike kanaler og i hvert fall gjøre studentene oppmerksomme på at de selv har ansvar for å finne informasjon om sine rettigheter.

Jeg anbefaler at den viktigste informasjonen også gis muntlig, og på riktig, relevant tidspunkt.

Dette kan være:

- rett til begrunnelse med frist
- klagerett, med frist
- søknad for tilrettelegging (med frist der disse finnes)
- skikkethetsvurdering, både løpende og særskilt
- «si fra» muligheten

- støttepersonale som studentombud, rådgivere ved samskipnaden, studentprest etc.

Studentombudet ved Universitetet i Stavanger sender to eposter til alle studenter, én i september og én i februar for å informere om tjenesten. «Effekten av at studentene får en e-post direkte i sin digitale postkasse med beskrivelse av hva studentombudet kan hjelpe til med, og med en direkte oppfordring om å ta kontakt ved behov, har vært god» (Studentombudets årsrapport 2021/2022, UIS). Jeg vil gjerne prøve denne informasjonskanalen for å gjøre tjenesten mer kjent for fagskolestudentene.

Jeg skal ikke identifisere fagskolen saken gjelder i mine refleksjoner nedenfor. Jeg tror at de fleste utdanningsinstitusjoner kjenner igjen de problemstillingene som jeg løfter i denne årsrapporten.

EMNEPLANER/STUDIEPLANER

TIDSPUNKT FOR PUBLISERING

Revidering av studieplaner krever mye tid, gode rutiner og logistikk. Kvalitetssystemene legger press på revidering av planene utfra evalueringer og arbeidslivets behov. Jeg bruker selv studieplaner som arbeidsverktøy når det kommer saker om emnets innhold, oppbygging og vurderingsformer.

Jeg har observert at ikke alle fagskoler har publisert gjeldende studieplaner selv etter at studiene har for lengst begynt. Hvis man ser på studieplanene som «kontrakt» mellom studenten og skolen, og studenten som «kunde» som velger å kjøpe «et produkt», bør studieplanene være klare før søknadsperioden.

ARBEIDSOMFANG

En student har satt spørsmålstegn ved arbeidsomfanget som presentert i studieplanene. I noen tilfeller virker det som antallet undervisningstimer/veiledningstimer i studieplanen ikke stemmer helt med det som faktisk tilbys. Det må dog nevnes at jeg ikke har tilgang til studentenes timeplaner, og derfor er denne påstanden kun basert på hva studentene selv har sagt.

Fra fagskoletilsynsforskriften §2-2 annet ledd: «Arbeidsomfanget for studentene skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier».

Jeg anbefaler fagskolene om å dobbeltsjekke at tallene for arbeidsomfang per emne stemmer mest mulig med realiteten og at det totale antallet timer stemmer med fagskoletilsynsforskriftens §2-2 annet ledd.

VURDERING

Studentene bryr seg om emne- og eksamenskarakterene sine. De forventer at det fremkommer tydelig i emneplaner hvordan man vurderer oppnåelsen av læringsutbyttet, og hvordan man vekter de ulike momentene. Det har vært interessant å observere at det ikke finnes felles betegnelse for ordet «arbeidskrav». De fleste har en oppfatning at arbeidskrav er noe man må bestå (bestått/ikke bestått) før man får lov til å ta eksamen (vurdering). Men det finnes fagskoler som også setter A-F vurdering på arbeidskravene og også bruker karakterene fra arbeidskrav som vurderingsgrunnlag for emnekarakter.

Uansett hvordan man definerer «arbeidskrav» må det komme tydelig frem i emneplanene hva som brukes som grunnlag til emnekarakteren og hvordan de ulike delene i grunnlaget vektes.

BLIR EMNEPLANENE FOR LIKE UTDANNINGER VED ULIKE STUDIESTEDER TATT TIL FØLGE VED SAMME FAGSKOLE?

Jeg har deltatt på et møte hvor en student påpekte at hovedoppgaveemnets innhold og praktisk gjennomføring ved X campus ikke stemte med gjeldende emneplan. Fagansvarlig for emnet ved møtet var helt ukjent med at det hadde blitt gjort endringer i emneplanen for emnet.

Fagskoler har gått gjennom fusjoner noe som alltid fører til behov for standardisering av samme utdanningsløp ved ulike studiesteder tilhørende samme, nye fagskole. Det er åpenbart behov for å involvere alle lærere i denne prosessen og skape en felles forståelse av emneplanen, og en praksis som gjenspeiles i emneplanen, og som alle følger.

«Tusen hjertelig takk for all hjelp og veiledning.

Takk for din tålmodighet og forståelse du har vist hele veien i den tunge tiden. Kan ikke takke deg nok». *Tilbakemelding fra en student*

TILRETTELEGGING

Fagskoleloven §15 femte ledd:

> *Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen skal ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.*

Prop 89 L (2018-2019), til § 15

> *Departementet presiserer at siden offentlige fagskoler i hovedsak er finansiert over statsbudsjettet og private fagskoler baserer seg på en kombinasjon av offentlig støtte og privat betaling, skal det mye til for at fagskolene skal kunne avslå individuell tilrettelegging med henvisning til at dette vil medføre en uforholdsmessig byrde. Tilretteleggingsplikten avgrenses av at tilretteleggingen ikke kan gå på bekostning av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.*

Det finnes lærere som ikke ønsker å tilrettelegge for mye under studiet da yrket man utdanner seg til har «helsekrav» og vedkommende student derfor ikke ville fått tilrettelegging under yrkesutøvelsen. Jeg har forsøkt å finne disse helsekrav, men finner ikke slike hjemler. Det er viktig å påpeke at også i arbeidslivet har vi

«Hadde jeg vist at Du fantes da jeg forsøkte å kontakte noen fra ledelsen som kunne hjelpe meg da jeg kom med mine bekymring om opplevelsene jeg hadde på skolen, hadde kontaktet deg umiddelbart.» *Tilbakemelding fra en student*

tilsvarende plikt til å tilrettelegge arbeidsplassen, jmf. diskrimineringsloven §22 Rett til individuell tilrettelegging for arbeidssøkere og arbeidstakere:

> *Arbeidstakere og arbeidssøkere med funksjonsnedsettelse har rett til egnet individuell tilrettelegging av ansettelsesprosess, arbeidsplass og arbeidsoppgaver, for å sikre at de kan få eller beholde arbeid, ha tilgang til opplæring og annen kompetanseutvikling samt utføre og ha mulighet til fremgang i arbeidet, på lik linje med andre.*
>
> *Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på*

a. *tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse*
b. *kostnadene ved tilretteleggingen*
c. *virksomhetens ressurser*

«tusen takk for raskt og godt svar!

Det ser ut til å ha løst seg, de tilbyr meg å levere inn samme oppgave på nytt innen tre uker. Jeg vil ha dette ut av verden og håper på å levere så raskt som mulig.

Takk for at du var så raskt og lett tilgjengelig!» *Tilbakemelding fra en student*

SKJEMAER FOR TILRETTELEGGING MANGLER

Jeg etterlyser søknadsskjemaer for tilrettelegging av lærested, undervisning og læremidler. Som oftest finner jeg skjemaet for tilrettelegging for eksamen, men det er viktig å huske at også tilrettelegging av lærested, læremidler og undervisning skal kunne søkes på, og svaret er et enkeltvedtak. Jeg har måttet tilby eget skjema for dette for studentene slik at de kan få søkt.

Det er viktig å begrunne vedtaket, særlig om det er negativt for studentene. Å hjemle vedtaket er ikke godt nok. Det må begrunnes grundig om f.eks. hvorfor en eventuell tilrettelegging ville føre til en reduksjon av det faglige utbyttet, eller hvorfor man anser at tiltak innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. Vedtaket må ha innhold som gjør det mulig for studenten å vurdere å anke vedtaket.

Som oftest løser man tilretteleggingsbehovene ved å ha et møte med studenten da det er vedkommende selv som vet hva som har fungert før. Fagskolen er pliktig til å tilby egnet individuell tilrettelegging uansett, og ikke ty til standardiserte svar på ulike funksjonsnedsettelser.

Illustrasjon: Bjørn Hatteng

Det sagt, mitt inntrykk er at fagskolene er flinke med å tilrettelegge ved behov. Man finner gode løsninger sammen med studenten. NAV sin mentorordning er en flittig brukt ordning hos USN. Jeg regner med at også fagskolene benytter seg av denne muligheten (https://www.nav.no/mentor#kort-om).

SKIKKETHETSVURDERING – REFLEKSJONER OG ANBEFALINGER FRA STUDENTOMBUDETS PERSPEKTIV

INNLEDNING

Fagskoleforskriften § 26 - Formålet med skikkethetsvurdering

> *En skikkethetsvurdering skal avdekke om studenten har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve yrket. En student som i utdanningen eller i fremtidig yrkesutøvelse kan utgjøre fare for liv, fysisk og/eller psykisk helse, rettigheter og sikkerhet til barn, unge eller voksne i sårbare situasjoner, er ikke skikket for yrket.*

Skikkethetsvurdering er en krevende prosess både for studenter og ansatte. Eventuelt vedtak om uskikkethet for yrket (utestenging fra alle liknende studier både lokalt og nasjonalt) er svært inngripende for rettsstillingen til den studenten det gjelder. Derfor må prosessen håndteres etter alle lover og regler som gjelder, med god og grundig dokumentasjon, og med stor varsomhet. Jeg har bistått to studenter under skikkethetsvurdering i 2022, og har derfor dannet meg noen tanker om prosessen. Jeg har også deltatt på Nasjonal skikkethetskonferanse 2022, og tatt et webinar om emnet.

Mine refleksjoner nedenfor er basert på det jeg lærte på skikkethetskonferansen i tillegg til egne observasjoner.

INFORMASJON OM SKIKKETHETSVURDERING

Fagskoleforskriften § 30. Informasjon til studentene:

> *Hver fagskole har plikt til å gi tilstrekkelig og relevant informasjon om fagskoleutdanningens innhold, herunder om at studentene vil bli skikkethetsvurdert. Ved studiestart skal fagskolen sørge for at alle studentene får informasjon om reglene for skikkethet.*

Hvordan når vi studentene med informasjon om skikkethetsvurdering? Jeg mener at det ikke er tilstrekkelig å informere studenter via nettsider som fort blir ulest eller misforstått.

Studentene i studieprogram som har løpende og særskilt skikkethetsvurdering bør informeres godt både i begynnelsen og jevnlig gjennom studiene. Det er spesielt viktig at studentene får en gjennomgang av hva skikkethetsvurdering består av i forkant av praksis, da de aller fleste forhold knyttet til uskikkethet avdekkes under praksistiden (erfaring fra UH sektoren, jf. Rundskriv F-07-16).

Vi lever i en verden hvor sosiale medier dominerer meningsutvekslinger i privatlivet, og hvor beskjeder kan sendes øyeblikkelig uten tenkepause jamfør gammeldags brevskriving. Derfor er det viktig at informasjon om skikkethetsvurdering også inneholder eksempler spesielt fra sosiale medier om hva som kan oppfattes som upassende, truende, krenkende eller som ellers kan knyttes til en av vurderingskriteriene for skikkethet etter fagskoleforskrift §29. Det er fort gjort å tro at private facebookgrupper er private – men de er jo ikke det.

Jeg anbefaler at fagskolene som har studieløp som berøres av skikkethetsvurdering har:

- Informasjon på nettsidene om ordningen

- Informasjon om reglene ved studiestart
- Grundig gjennomgang av ordningen i første semester
- Oppfølgende informasjon særlig i forkant av praksis

KOMPETANSE TIL Å VURDERE SKIKKETHET

Rundskriv F-07-16:

> «Det er institusjonens ansvar å sørge for at de ansatte, veiledere, praksislærere og andre ved de aktuelle utdanningene har den nødvendige kunnskap og kompetanse til å kunne foreta en løpende vurdering av studentenes skikkethet».

Skikkethetsvurdering bærer med seg et stort forvaltningsmessig ansvar for å hindre at uskikkede studenter går videre til en yrkesutøvelse hvor de kommer i kontakt med sårbare grupper. Likeledes innebærer en slik vurdering et potensielt svært inngripende forhold i studentens rettsstilling. Derfor er det viktig at slike prosesser blir ryddige, dokumenterbare, og utført etter gjeldende lovverk.

Erfaring fra USN tyder på at mange studenter ikke kjenner til at de blir skikkethetsvurdert, og mange lærere og veiledere ikke kjenner til ordningen.

«Det har vært en ubeskrivelig smertefull opplevelse. Jeg unner ingen menneske å oppleve det jeg er blitt utsatt for». *Tilbakemelding fra en student*

REFLEKSJONER OM PROSESSEN

Tvil om en students skikkethet meldes skriftlig til skikkethetsansvarlig. Den som leverer tvilsmelding, regnes ikke som part i saken. Tvilen skal være godt begrunnet og knyttet til skikkethetskriterier i fagskoleforskriftens § 29. Er tvilen åpenbart ubegrunnet, kan saken avsluttes der og da.

Tvilsmeldinger som er åpenbart ubegrunnet skal ikke behandles av skikkethetsansvarlige. Dette er noe som fordrer siling av bekymringsmeldinger som ikke kan knyttes til § 29. Tettere oppfølging av studenten av lærere kan være nok til å løse sakene med mindre alvorsgrad uten at man nødvendigvis setter i gang en særskilt skikkethetssak. Det er institusjonens skikkethetsansvarlige som må vurdere om tvilsmeldingen er av slik art at den utløser vurderingssamtale med utvidet veiledningstilbud, eller ikke.

Studenten skal bli varslet om at en tvilsmelding om hennes/hans skikkethet til yrket, har blitt reist. Bare det å informere studenten om en tvilsmelding om skikkethet medfører en stor mental belastning for den det gjelder. Etter erfaring fra USN løses de aller fleste tilfeller med særskilt skikkethetsvurdering med hjelp av utvidet veiledning, noe som ikke er åpenbart for studenten som får varslingen.

Det er også ønskelig at studenten sammen med varsling om tvilsmelding/innkalling til vurderingssamtale, blir informert om de støttetjenestene som finnes (blant annet at det finnes et studentombud eller en helserådgiver). Studenten skal informeres om at hun/han kan ta med seg en talsperson til vurderingssamtalen dersom det er ønske om det, jf. fvl. § 12.

Det er også studentombudets anbefaling at man ikke venter for lenge med vurderingssamtalen etter at studenten har blitt informert om tvilsmeldingen. Lang ventetid kan være uhyre belastende for studenten.

Foto: Maija Heinilä

DOKUMENTASJON OG MALER

Det er svært viktig at det finnes god og tidsnær dokumentasjon om:

- Informasjon til studentene om ordningen
- Bekymringsmelding og oppfølgning av denne
- Tvilsmelding
- Situasjonsbeskrivelser
- Referat fra samtaler med studenten
- Oppfølging og veiledning av studenten (utvidet veiledning)

Det er min anbefaling at det bør benyttes egnede maler for varsling om tvilsmelding, innkalling til vurderingssamtale, referatføring, og for utvidet veiledning (som mange universiteter bruker).

UNDER VURDERINGSSAMTALEN

> «Tusen takk for oppfølging i dag. Som vanlig stor hjelp.» *Tilbakemelding fra en student*

For at saken skal bli så godt opplyst som mulig, er det viktig å la studenten snakke uavbrutt og med tilstrekkelig tid (fagskoleforskrift §34 (1). Fra et rent humant synspunkt, ville det være ønskelig at også studentens positive egenskaper blir omtalt på møtet.

Det er uheldig dersom studenten først får tilgang til tvilsmeldingen/e som har kommet, under vurderingssamtalen. Det er vanskelig for studenten å ta inn over seg innholdet i tvilsmeldinger mens man sitter stresset og usikker sammen med ansatte ved fagskolen (skjev maktbalanse). Jeg anbefaler at en begrunnet tvilsmelding som utløser en vurderingssamtale, sendes til studenten i forkant. Hvis dette ikke er mulig, bør studenten få lov til å lese tvilsmeldingene uten tidspress og uten representanter fra fagskolen til stede i rommet. Studenten har krav på innsyn i egen sak jmf. forvaltningsloven § 18.

Det er viktig at studenten informeres om sakens videre behandling, hvordan prosessen foregår, og hvordan studenten best kan forberede seg jf. fvl § 11 (veiledningsplikt). Jeg anbefaler skriftlighet når slik informasjon skal gis, da beskjed gitt under stressfulle omgivelser fort kan bli glemt.

Fra vurderingssamtalen skal det lages skriftlig referat som inneholder en beskrivelse av saksforholdet og eventuelle planer for utvidet oppfølging og veiledning av studenten (jmf. fagskoleforskriften §34 (2)). Jeg anbefaler bruk av egnede maler for dette, hvor det også gis informasjon og veiledning om sakens videre behandling.

TILBUD OM UTVIDET VEILEDNING

Det er viktig å bemerke at det er viktig å tilby studenten utvidet veiledning og dokumentere dette godt. I en helt fersk beslutning fra november 2022 angående omgjøring av vedtak om uskikkethet kan vi lese at Felles klagenemnd bemerker blant annet at institusjonen har en plikt til å tilby utvidet oppfølging og veiledning, selv om den er tvilende til at studenten vil akseptere tilbudet og at veiledning vil bedre situasjonen. Et slikt tilbud skal vurderes, og gis med mindre det er åpenbart at det ikke vil hjelpe, før saken sendes til skikkethetsnemnden.

«Nemnden finner ingen dokumentasjon på at dette er gjort, utover en vurdering gjort av institusjonsansvarlig ved oversendelse til skikkethetsnemnden. Felles klagenemnd finner derfor at «det ikke er tilstrekkelig

dokumentert at utvidet veiledning og oppfølgning åpenbart ikke er egnet til å hjelpe klageren.» (https://khrono.no/felles-klagenemnd-opphevet-utestenging-av-sykepleierstudent-som-var-beruset-i-praksis/740365?utm_campaign=2022-12-07%3A+Hessen+tar+pause+etter+hets+%2F%2F+Gutter+kan+bli+opptakstapere+%2F%2F+Var+beruset+under+praksis&utm_source=Khrono+daglig&utm_medium=email)

TILLIT TIL SKIKKETHETSNEMNDA

Loven åpner for at skikkethetsansvarlig kan være medlem i fagskolens skikkethetsnemnd. Jeg mener at det kan være uheldig hvis skikkethetsansvarlig også leder skikkethetsnemnda, da dette kan bidra til å svekke tilliten til nemndas upartiskhet. En slik ordning fører ikke nødvendigvis til dårligere kvalitet i saksbehandlingen, men det kan føre til at utenforstående får en svekket tillitt til saksbehandlingen på grunn av hvordan dette *ser ut*.

OVERSITTING AV FRISTER

Å ha en skikkethetssak hengende over seg kan gjøre at studenten isolerer seg eller viser symptomer på angst. Det kan føre til at studenten ikke «tør» åpne eposter eller brev og kan miste klagefrister av den grunn. Ordet «paralysert» har blitt brukt av en student i denne situasjon.

Jeg ønsker å vise til forvaltningsloven § 31 (b) som viser til «særlige grunner» hvor en for sent ankommet klage allikevel blir prøvd. Jeg mener at et så inngripende vedtak som utestengingsvedtaket knyttet til § 29 med påfølgende belastning for studenten, bør kunne ses på som «særlige grunner» til å allikevel behandle klagen. Hvor lang tid etter fristen som kan aksepteres, er et vurderingsspørsmål som fagskolen må ta stilling til i hvert enkelt tilfelle.

MANGLENDE TILGANG TIL GRATIS ADVOKATBISTAND

Det er svært uheldig at fagskolestudenter ikke har rett til bistand av advokat eller annen talsperson (utgiftene dekket av institusjonen) straks forslag til vedtak for utestenging grunnet uskikkethet er reist i fagskolens skikkethetsnemd. Dette er en lovfestet rett for studenter i høyere utdanning. Konsekvensene av utestenging fra studier grunnet uskikkethet er like inngripende for fagskolestudenter som det er for studenter ved høgskoler og universiteter.

Studentombudet er en nøytral part som ikke tar del i tvister mellom parter. Studentombud prosederer ikke på vegne av studenten, men sørger for at studentens rettigheter er i varetatt i ulike prosesser. Dette skillet i rollene advokat/studentombud er vanskelig for studentene å forstå, særlig i en komplisert og belastende prosess som skikkethetsvurdering er.

MANGLENDE REGISTER FOR UTESTENGTE STUDENTER

Det mangler et felles register for fagskoler (lik RUST i høyere utdanning) hvor studenter som er utestengt fra et studium og liknende studier i Norge grunnet fagskoleforskrift § 29. Jeg har meldt fra om denne mangelen til KD.

I og med skikkethetsvurdering i enkelte studieløp i høyere utdanning er til forveksling likt det som gjøres ved fagskolene, har jeg forsøkt å dele lenker til relevante USN webinarer med fagskolene. Neste webinar tilbys i mars, 2023.

Sakset fra USN webinar og skikkethetsvurdering, 07.12.2023

MIN ROLLE SOM STUDENTOMBUD I SKIKKETHETSSAKENE

Jeg skal ikke ta stilling i de faglige vurderingene. Jeg har kun sett og hørt studentens versjon av situasjonen og har ellers ingen kompetanse i å vurdere sakens faglige meritter. Jeg er ikke part i saken, og skal ikke prosedere for studenten. Min rolle er å sikre meg at studenten har fått tilstrekkelig informasjon om skikkethetsvurdering, og har hatt anledning til å uttale seg om saken. Jeg sjekker om studenten har fått tilbud om utvidet veiledning og om studenten har blitt gitt informasjon om klageadgang. Trenger studenten meg som bisitter i de vanskelige møtene så stiller jeg opp.

I de sakene jeg har vært involvert i, er rollen som lytter kanskje den viktigste. Jeg har hjulpet studentene med å sortere tanker og hva som er det vesentlige knyttet til fagskoleforskriftens § 29 fra annet «støy».